

Leto I:

VSEBINA:

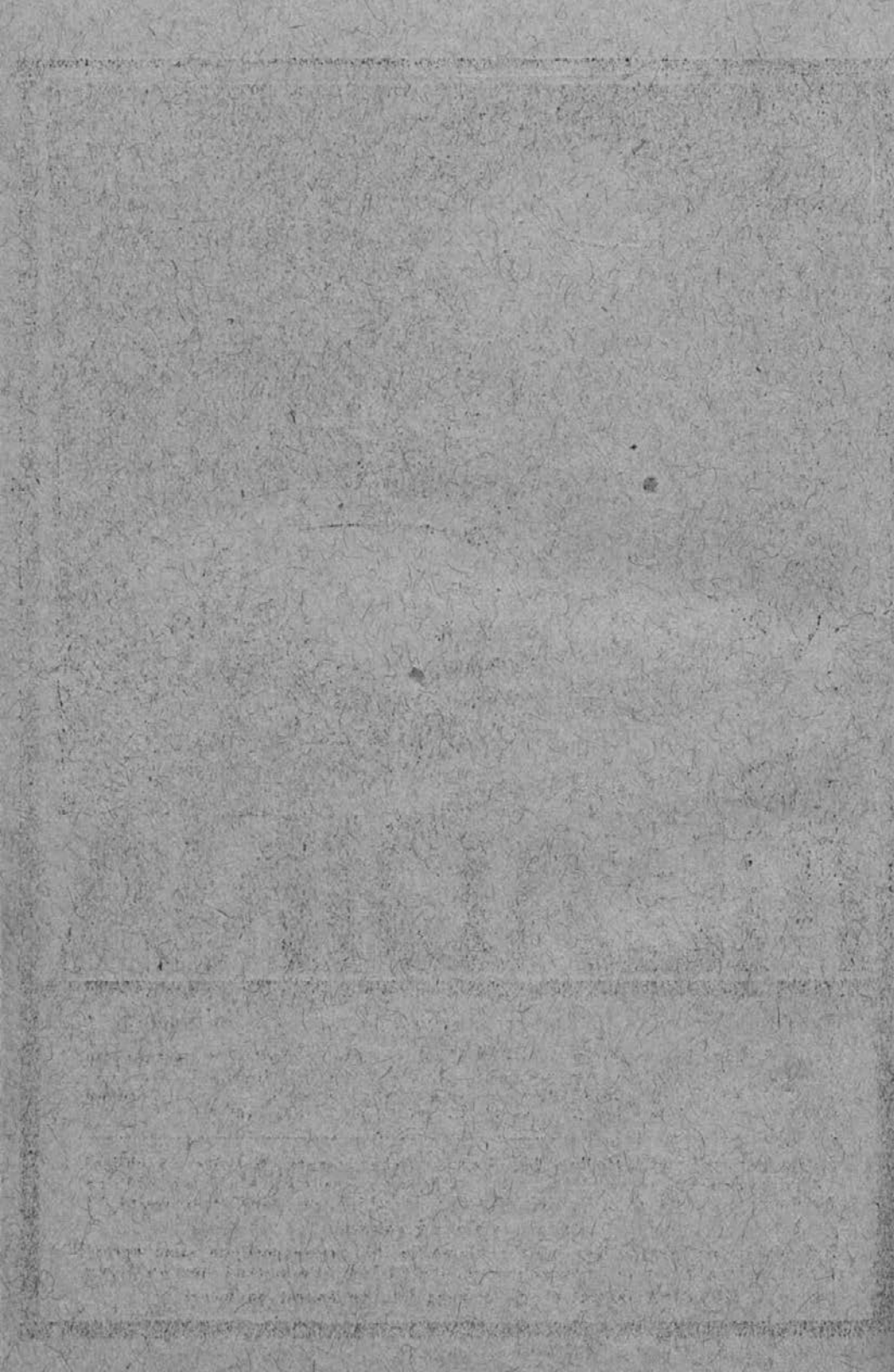
Številka 1.

Jat: Uvodna beseda. Stran 1. — Miloš Štibler: Učitelj in združništvo. Stran 2. — Dr. N. Preobraženski: Ruski visokošolci. Stran 3. — Lukian — A. Dokler: Petelin ali Mikilove sanje. (Dalje.) Stran 5. — Jat: Srednje šole v Italiji. Stran 15. — Odlomki. Stran 16.

Izdaja konzorcij »MLADINEc v Ljubljani. — Tiska tiskarna »Merkur« v Ljubljani.
Urejuje: Ivan Albrecht. Odgovorni urednik: Andrej Šifrar.
Uredništvo: Ljubljana, Školja ulica 8/I. — Uprava: Ljubljana, Janez Trdinova ul. 2/I.
Poštnina plačana v gotovini.

Rokopisi se ne vračajo. Naročnina, reklamacije itd. naj se pošiljajo samo upravi.
Naročnina znaša za Jugoslavijo celoletno 20 Din. Posamezna številka 2 Din.

MLADINA izhaja tekom šolskega leta po enkrat na mesec.

Jat:

Uvodna beseda.

Predaj se vetrom — naj gre, kamor hoče!
 Naj srce se navriska in izjoče!
 Vendar mornar, ko je najvišji dan,
 izmeri daljo in nebeško stran.

(Oton Zupančič.)

Ni ga danes pod solncem človeka, ki bi ne bil prepričan, da je naš čas bolan in da ga je treba ozdraviti, malo pa jih je, ki bi vedeli in priznali, kje in kako je mogoče bolniku najti pravega leka.

Mi pravimo: Edino naše zdravje, edina naša moč in edini porok velike, jasne in človeka vredne bodočnosti je naša mladina! Prepričani smo, da je naše mnenje pravo! V tem prepričanju hočemo dati poklenju, ki hrani in čuva v sebi sveto kal bodočnosti, lastno ognjišče. To ognjišče bodi Mladina.

Tiho in skromno stopa v svet, kakor je tiho in skromno vse, kar hoče vztrajati, živeti in rasti. Ni namreč moči in zdravja v kričavosti in v vznešenih besedah, ki jih rodi trenotek samo zato, da jih naslednji že pokoplje v pozabljenje, temveč v onem tihem delu, ki iz nevidnih, razkropljenih atomov zbira moč in gradi stavbe večnosti. Za tako delo se je treba pripravljati. Še celo tisti, ki je najbolj pripravljen, ga komaj zmore.

Ves naš inteligenčni naraščaj po meščanskih in raznih strokovnih šolah, gimnazijah, realkah in učiteljskih, kakor tudi oni na univerzi, doslej nima svojega duševnega zavetišča, ki bi bilo res ustvarjeno zanj in njemu posvečeno. Koliko jih je, ki pošteno iščejo poti in smeri, pa ne najdejo zaslonbe ter naposled obnemorejo in zapadejo v materijalizem ali pa v brezciljno beganje za dvomljivimi gesli in varljivimi slepili, ki niso pri nas doma in ne morejo razpresti korenin po naših tleh. Ko tak človek uvidi, da je brezplodno porabil svojo energijo, zapade v pesimizem in nihilizem, je izgubljen za skupnost in je še sam sebi le breme. Koliko jih je, ki kličejo:

Pa kaj bi jaz dal le za eno pošteno rokó,
da me potreplje po rami,
in drugega nič ne dá mi —
le srčen pozdrav in odkrito, iskreno oko!

(Oton Župančič.)

Vsem tem je namenjena naša *Mladina*, ki nikakor noče biti čmerno godrnjalo, temveč zvesta in iskrena družica in svetovalka. Govorili bodo v njej naši najboljši strokovnjaki o vseh panogah našega življenja in o vseh vprašanjih, ki se tičejo našega inteligenčnega naraščaja. Obenem bo imelo v *Mladini* tudi dijaštvo samo priliko, da bo v obliki člankov in raznih anket izražalo svoje želje in svoje nazore. Na ta način bo *Mladina* i vodnica mladih i svetovalka starejšemu rodu, ki bo potom nje na najbolj objektivni način spoznal težnje in cilje generacije, ki gre za njim. Pri vsem tem *Mladina* ne bo nikdar odprla vrat strastem, ki jih netijo politične struje in stranke.

Poleg idejnih in strokovnih spisov bo prinašala *Mladina* redno tudi leposlovna dela in sicer samo prevode iz stare klasične literature, ki je ostajala doslej, dasi je temelj in vir vsega poznejšega dela na tem polju, znatnemu delu na še inteligence zaprta knjiga s sedmimi pečati.

Na tak način upamo, da bomo vršili nalogo, ki sicer ni lahka, ki pa vendar naravnost kliče po delavcih. Vse one, ki imajo ljubezen do svojega naroda in do človeštva v srcu in ne samo na jeziku, pa vabimo, da stopijo, bodisi kot sodelavniki, bodisi kot naročniki, v naš krog. Trud in cne male žrtve, ki so združene s tem, nam gotovo prineso blagoslov bodočnosti...

Ali more kdo zahtevati še kaj več?

Miloš Štibler:

Učitelj in združništvo.

Zadržništvo raste po številu zadrug in zadrugarjev, pa tudi po obsegu poslovanja in po visokosti vložnega denarja. Ako je bilo v početku zadržnega gibanja treba paziti, da se izroči vodstvo zadrug večim rokam, je to potrebno tem bolj sedaj, ko so zadruge iz malih podjetij postale že velika podjetja.

Učitelj je bil že doslej najboljši sodelovnik v združništvu. Zadržniški pokret tudi v bodoče ne bo mogel ostati brez pomoči in sodelovanja učiteljstva. O tem so si danes na jasnem vsi zadržniški krogi, vsi prijatelji zadržne misli. Iz tega pa sledi zahteva, da mora država že pri vzgoji učiteljskega naraščaja paziti tudi na potrebe združništva. To more storiti le na ta način, da se v učiteljska vpelje obvezen pouk iz zadrž-

ništva. Vem, da so učni načrti učiteljišč preobremenjeni z raznimi predmeti, toda prejalislej pride na dnevni red vprašanje, kateri predmeti so važnejši in potrebnejši, a istotako vprašanje razširjenja učne dobe na učiteljiščih. To bo najugodnejša prilika, da se pravilno povede račun tudi o zahtevi zadrugarjev za uvedbo obveznega pouka iz združništva.

Globoko sem prepričan, da bi tak korak združništvu, osobito kmečtiskemu, prinesel neprecenljivih koristi. Učitelj se seznani z zgodovino združništva, z njegovimi načeli, z gospodarskimi in moralnimi koristmi, z ustrojem zadrug in s posameznimi vrstami istih i. t. d. Pri taki vzgoji je nemogoče, da učiteljišča ne bi dala letno lepega števila odličnih delavcev na združnem polju, od česar bo domovina imela veliko korist. Zato smatram za dolžnost vseh prizadetih činiteljev, da se tega vprašanja ne izogibljejo, nego ga rešijo čimpreje in tako, kakor zahteva korist celoprostnosti.

Dr. N. Preobraženski:

Ruski visokošolci.

Hotel sem pisati o sedanjem stanju ruske visoke šole, toda za to imam premalo prostora. Razen tega je obdelano to vprašanje v krasnih knjigah prof. Charlesa Sarolea in prof. Olafa Brucha. Oba učenjaka, Anglež in Norvežan, sta izvrstna poznavalca ruskega jezika in sta torej videla več nego so jima kazali sovjetski vodniki. Manj pa je znano mišljenje ruskih visokošolcev, katerega točne slike si sploh ni mogoče ustvariti vsled groznega doslednega terorja sovjetske vlade. Hočem torej površno označiti to, kar sem čital, oziroma večinoma slišal, ker so te nove poteze važne za bodoče medsebojno poznavanje slovanske dijaške mladine. Sledovi zadnjih krutih let se bodo še dolgo poznali na duši ruskega visokošolca.

Sovjetska šola je strogo razredna in odprta le državljanom proletarskega pokolenja. Med dokaze buržujstva pa spada tudi pred vojno absolvirana univerza. Buržuji so torej tudi otroci zdravnika, učitelja itd., pa naj bo tudi sin kmečkih ali delavskih staršev (če le ni komunist). Pretežno večino novih visokošolcev tvorijo torej »rabfaki«, gojenci rabočih (delavskih) fakultet. Ti ponekod nadarjeni mladeniči — pridejo na univerzo naravnost od pluga in stroja, niso torej zadostno pripravljene za študij. Cilj rabfakov je državna služba. Zasebni zaslužek je namreč izključen. Ravno zdaj je ukinila vlada več medicinskih fakultet, ker ne mara nastaviti novih zdravnikov pri rdeči armadi ali kjerkoli. To ne pomeni, da ima Rusija preveč zdravnikov — nasprotno! — toda država ne more plačati več nastavljenec. Zasebno delovanje pa ne pride v poštev. Vsled obubožanja prebivalstva so dohodki mladega zdravnika neznatni in ne zadostujejo za nabavo orodja in zdravil. Razen tega so vsi zasebni zdravniki neusmiljeno visoko obdačeni, ker jih šteje postava med trgovce in

podjetnike, ki izrabljajo delovno ljudstvo. To je le en primer izmed mnogih. Radi tega razsaja tudi med rabfaki stradanje, pijačevanje in prava epidemija samomorov, ki zahteva na stotine žrtev. Vlada je sklenila izdatno skrčiti število visokošolcev, med katerimi je zelo malo komunistov. Časopisi poročajo o 40.000 izključenih dijakov v Moskvi, 8000 v Petrogradu. Vsa ta mladina je vržena v obup in na cesto. Usodo rabfakov delijo tudi takozvani »stari študenti«, ki so dovršili srednjo šolo ozir. nekoliko semestrov visoke šole med vojno. Ti dijaki so v duševnem oziru najbližji svojim inozemskim in tudi slovenskim kolegom. Njih število pa je veliko in znaša do 80 odstotkov vseh visokošolcev. (Nekatere strokovne tehniške visoke šole so dejansko nepristopne rabfakom vsled pomanjkljivosti njihove predizobrazbe.) »Stari študenti« so prestali svetovno vojno — večinoma na fronti —, nato revolucijo in meščansko vojno. Vse te nevarnosti so ustvarile novi »amerikanski« značaj. Dijaki so postali praktični, nad vse samostojni. Težko je označiti njihovo politično prepričanje, ki se ne more prosto izražati, toda boljševikov skoro ni. Posamezni od vlade protežirani komunisti igrajo vlogo vohunov in niso priljubljeni. Močno je nazadovalo tudi število drugih socialistov. Politična nezmožnost ruske inteligence, ki je povzročila padec Kerenskega, je hudo zmanjšala tudi število pristašev demokratične republike. Zato pa je napredovalo monarhistično prepričanje. V splošnem se malo ogrevajo dijaki za politiko in doneča gesla različnih strank. Vsi so edini le v tem, da se mora rešiti Rusija iz sedanje krvave zagate. Vsem je jasno, da je treba vzpostaviti zasebno lastnino, osebno prostost, kapitalistično gospodarstvo. Vse bo lahko izvršila samo močna vlada. Dijaki bodo torej pozdravili vsakega, ki omogoči gospodarski napredek države. Republika ali monarhija, ameriška ali švicarska ustava — vse to so stvari postranskega pomena, radi katerih si zdaj nihče ne beli glave. Boljševiško sirovo preganjanje narodne zavesti je obrodilo oster nacijonalizem. Ravnotako je oživelo versko prepričanje, medtem ko se niso brigali visokošolci pred vojno za narodna in cerkvena vprašanja. Nasilen komunističen materializem je povzročil zanimanje za nasprotno idealistične filozofske struje. Svoje dosledno prepričanje, lasten življenski nazor je potreba ruskega visokošolca kakor zrak, brez katerega ne bi mogel izhajati v carstvu rdečega nasilstva. Življenje pa je kruto. Treba je še zabeležiti splošno antisemitsko razpoloženje, ki ga niso poznali dijaki pred vojno. To je posledica mnogoštevilnosti židovskih komunistov v visokih šolah in na vodilnih političnih mestih. Vse to duševno življenje ima skriti notranji značaj in se ne izraža na zunaj. Vlada ne trpi političnega nasprotstva in izrecno naglaša, da se sme pečati mladina le s sportom, nogometom in dr., ki tudi igra vidno vlogo v akademskem življenju. Protikomunistično razpoloženje se izraža le v dijaških izjavah o priliki zadnjih preganjanj visoke šole. Sovjetska vlada dobro ve, da je akademska mladina njen najnevarnejši nasprotnik, in posega po vseh sredstvih, da zatre svoje sovražnike.

Lukian — Anton Dokler:

Petelin ali Mikilove sanje.

OSEBE: Čevljar Mikil, njegov petelin in Simon.

1.

MIKIL. Presneti petelin, da bi te sam Zevs uničil, ker si tako nevoščljiv in glasen, da si s svojim vreščočim glasom zakričal in me vzbudil v najslajših sanjah, ko sem bil bogat in sem užival čudovito srečo; tako da niti ponoči ne morem uiti svoji bedi, ki jo še mnogo bolj sovražim kakor tebe. Kajti če smem sklepati iz velike tišine in iz tega, da me še ni premrazil mraz, kakor se to navadno proti jutru zgodi — ta namreč naznanja najzanesljiveje bližajoči se dan — še ni niti polnoči, Ti pa, ki ne moreš spati, kot bi moral stražiti ono zlato runo, kričiš že takoj, ko se je zmračilo. Toda ne brez kazni. Maščeval se bom gotovo; brž ko se dan stori, te bom zdrobil s palico; sedaj namreč bi mi delal težave, če bi moral v temi za teboj skakati.

PETELIN. Predragi moj gospodar Mikil, menil sem, da ti bom ugodil, če bi ti odvezel kar največ noči, da bi zgodaj vstal in mogel izvršiti mnogo svojega dela. Kajti če bi naredil pred solničnim vzhodom vsaj en čevelj, ti bo to koristilo pri pridobivanju živeža. Če ti je pa prijetnejše spati, bom miroval in bom bolj nem kakor ribe; ti pa glej, da ne boš gladoval, ko se boš zbudil, potem ko si bil v spanju bogat.

2.

MIKIL. O prečudni Zevs in Heraklejš, ki odvrtaš nesrečo! Kako nesrečo naj to pomeni? Kakor človek govori moj petelin!

PETELIN. Ali smatraš to za tak čudež, ako govorim isti jezik kakor ti?

MIKIL. Kako bi to ne bil čudež? Toda bogovi, odvrnite nesrečo od naš!

PETELIN. Predragi Mikil, zdi se mi, da si popolnoma neizobražen in da nisi bral niti Homerovih pesmi, v katerih se je začel Ahilov konj Ksantos¹, kot bi v svojem življenju ničesar ne bil vedel o rezgetanju, sredi bitke pogovarjati; ne kakor sedaj jaz v navadni prozi, ampak deklamoval je celo vrsto stihov; a tudi vedeževal je in prerokoval bodočnost; in vendar se ni zdelo, da dela kaj posebnega, niti ni Ahil, kakor ti, klical pomočnika, da bi nesrečo od njega odvrnil. Kaj bi pa šele bil naredil, ako bi bil slišal govoriti gredelj ladje Argo², ali ako bi ti bil z lastnim glasom prerokoval sveti hrast v dodonskem gozdu ali če bi bil videl, da se odrte kože okrog plazijo, ali če bi bil slišal, da na pol kuhano meso na ražnjih mūka?³ Meni pa, ki sem tovariš Hermeja⁴, najbolj jezičnega in zgovornega izmed vseh bogov, in ki vrhu tega bivam in živim med ljudmi, ni bilo posebno težko, se naučiti vašega govora. Ako bi mi pa obljubil, da boš molčal, bi

¹ Iliada 19, 404.

² Apolodor, Argonavtika 4, 582.

³ Odiseja 12, 394

⁴ Hermeja so slikali s petelinom, ki je stal poleg njega.

ti povedal še resničnejši vzrok svojega človeškega govora in kako sem prišel do njega.

3.

MIKIL. Toda je li mogoče, da to niso sanje, da se namreč petelin tako z menoj pogovarja? Povej mi tedaj pri Hermeju, predragi moj petelin, kateri je še drugi vzrok tvojega govora. Da bi pa ne molčal ali da bom kakemu človeku kaj povedal, se ti ni treba bati; kdo mi bo tudi verjel, če bi pripovedoval, da sem to slišal od petelina?

PETELIN. Poslušaj torej. Prav dobro vem, dragi Mikil, da ti bom pripovedoval zelo neverjetne stvari, toda tako je: jaz, ki stojim sedaj pred teboj kot petelin, sem bil nedavno človek.

MIKIL. Da, spominjam se, da sem slišal svoje dni nekaj takega o tebi. Neki mladenič, po imenu Alektrion (t. j. petelin), je bil baje poseben ljubljenec Arejev, je z bogom popival, se veselil ter se udeleževal njegovih ljubavnih zadev. Kadarkoli je namreč Ares obiskal Afrodito je pripeljal s seboj tudi Alektriona; ker se je namreč najbolj bal Helija, da ga ne bi zagledal in izdal Hefajstu, je pustil mladeniča zunaj pred vrati, da bi mu naznanil, kadar bi se pokazal Helij. Nekoč pa je Alektrion zaspal ter svojo stražo zanemaril. Nato pa se je Ares razrdil nad Alektrionom ter ga spremenil v tega ptiča z orožjem vred, tako da ima še sedaj na glavi čop čelade; zato pa vi petelini, da bi se pri Areju opravičili — dasi mu to sedaj nič ne pomaga —, kadar zapazite, da bo solnce kmalu vzšlo, že precej časa poprej kričite in njegov vzhod oznanjate.

4.

PETELIN. Tudi to pripovedujejo; z menoj pa je drugače in ni še dolgo tega, ko sem postal iz človeka petelin.

MIKIL. Kako? Rad bi vedel, kako se je to zgodilo.

PETELIN. Ali si že kaj slišal o Pitagoru, Mnesarhovem sinu s Sama?

MIKIL. Gotovo meniš sofista, onega bahača, ki je prepovedal meso jesti, je tudi bob, moje najljubšo jed, od obeda izločil ter je tudi hotel ljudi pregovoriti, da bi se pet let ne pogovarjali med seboj.

PETELIN. Vedi pa tudi, da je bil ta, predno je postal Pitagora, Evforb.

MIKIL. Dobro, moj ljubi petelin; pravijo pa, da je bil ta človek velik slepar in čarovnik.

PETELIN. Oni Pitagora sem jaz sam, zato me ne haj sramotiti, predragi, zlasti ker mojega tedanjega značaja prav nič ne poznaš.

MIKIL. Petelin filozof! To ni nič manj čudno nego ono. Vkljub temu pa mi povej, Mnesarhov sin, kako si postal iz človeka ptič, iz Samijca Tanagrajec⁵; kajti kar pripoveduješ, ni niti naravno niti lahko verjetno; kakor se mi namreč zdi, sem zapazil na tebi že dve stvari, ki se s Pitagorom prav malo ujemata.

PETELIN. Kateri?

MIKIL. Prvič si ti blebetač in kričač, on pa je, menim, svetoval, da morajo njegovi pristaši pet celih let molčati; drugo pa je popolnoma nezakonito: včera, ko nisem imel zate nobene hrane, si brez pomisleka

⁵ Petelini iz Tanagre v Bojotiji so bili posebno čislani kot bojni petelini.

pozobal bobu, ki sem jih prinesel domov; torej je neizogibno, da ali lažeš in da si kdo drug, ali pa, če si Pitagora, si svoj lastni zakon prelomil in si s tem, da si pojedel bobu, enako brezbožno ravnal, kakor če bi bil pojedel glavo svojega očeta.⁶

5.

PETELIN. Dragi Mikil! Vidim, da ne poznaš namena prepovedi in da ne veš, kaj je slehernemu življenju prikladno. Tedaj nisem jedel bobu, kajti bil sem filozof; sedaj ga pa jem, kajti ta hrana je pičem prikladna in nam ni prepovedana. Če pa želiš, ti hočem povedati, kako sem postal iz Pitagora to, kar sem sedaj, koliko raznovrstnih življenj sem preživel in kaj sem iz vsakega prejšnjega življenja pridobil.

MIKIL. Le govori; poslušal te bom z največjim veseljem; da, če bi mi bilo dano na prosto voljo, da naj ali tebe poslušam, ko to pripoveduješ, ali pa naj naprej sanjam one prejšnje razkošne sanje, ne vem, za katero bi se odločil; tako sorodna se mi zdi tvoja povest onim prijetnim prikaznim in enako čislam tebe in dragocene sanje.

PETELIN. Še vedno iznova preišljuješ sanje, ki so se ti prikazale, in čuvaš neke prazne blodne prividke ter zasleduješ v svojih mislih neko prazno in, kakor pravijo pesniki, ničevo srečo.

6.

MIKIL. Ne, predragi petelin, svojih sanj ne bom nikoli pozabil; ko so odhitele, so mi zapustile na očeh tako sladek med, da skoraj ne morem odpreti oči, ker se vsled njega takoj zopet zaprejo k spanju. In kar sem videl, mi je povzročilo tako prijetno ščegetanje, kakor če se kdo s peresom v ušesih praska.

PETELIN. Pri Herakleju, o čudoviti slasti sanj pripoveduješ; kajti kakor pravijo, so krilate, in dasi imajo za mejo svojega poleta spanje, vendar prekoračijo to določeno mejo, bivajo še v odprtih očeh, so sladke ko med in se javno kažejo; vsekakor želim slišati, kakšne so te sanje, v katere si tako zaljubljen.

MIKIL. To ti rad povem; kajti prijetno je, se jih spominjati in o njih govoriti. Kdaj boš pa ti, Pitagora, pripovedoval o svojih izpremembah?

PETELIN. Ko boš nehal sanjati in boš zbrisal med s svojih oči; sedaj pa ti prvi govori, da zvem, je li so ti priletele sanje skozi slonokostena ali rožena vrata.

MIKIL. Skozi nobena od teh, Pitagora.

PETELIN. Toda Homer govori le o teh dveh.⁷

MIKIL. Pusti vendar onega blebetavega pesnika, ki ničesar ne ve o sanjah. Seveda siromašne sanje pač morda hodijo skozi takšna vrata; takšne je morda on videl, četudi ne popolnoma razločno, ker je bil slep⁸; moje pa so prišle skozi neka zlata vrata in tudi same so bile zlate, z zlatom oblečene in so še mnogo zlata s seboj prinesle.

⁶ Tako se je glasila Pitagorova prepoved glede bobu.

⁷ Odiseja 19, 560.

⁸ O Homeru pripovedujejo, da je bil slep.

PETELIN. Predragi Midas, nehaj vendar govoriti o samem zlatu; kajti, kot se mi zdi, si gotovo videl vse to zlato v sanjah, ker si imel enake želje kakor oni.

7.

MIKIL. Da, Pitagora, mnogo mnogo zlata sem videl. Kako je bilo to tepo! Kako se je svetilo in blesketalo! Kako vendar pravi Pindar v pesmi, v kateri hvali zlato? Spomni me vendar, če moreš; takoj v začetku knjige, tam, kjer pravi, da je voda najboljša, potem pa občuduje zlato, prekrasno — ah, to je najlepša izmed vseh njegovih pesmi.

PETELIN. Ti meniš pač to-le: »Voda je vedno najboljša, zlato pa kot ogenj žareč odlikuje se v noči med bogastvom, ki povečuje može.«⁹

MIKIL. Da, pri Zevsu, to je. Kot bi bil videl moj sen, tako povečuje Pindar zlato. Da boš pa vedel, kakšen je bil, poslušaj, ti najmodrejši vseh petelinov. Da včeraj nisem jedel doma, veš. Bogati Evkrat, ki sem ga srečal na trgu, mi je po moji kopelji rekel, da naj pridem ob navadni uri na obed.

8.

PETELIN. Vse to dobro vem, ker sem ves dan stradal, dokler nisi prišel pozno zvečer vinjen domov ter mi prinesel onih pet bobov, ne baš obilen obed za petelina, ki je bil nekadaj atlet¹⁰ in ki se v Olimpiji ni neslavno boril.

MIKIL. Ko sem se po obedu vrnil in ti vrgel onih pet bobov, sem takoj zaspal; nato pa se mi je, da govorim s Homerom, »v noči nebeški božji sen v resnici približal.«¹¹

PETELIN. Mikil, povej mi še poprej, kako se ti je pri Evkratu godilo, kakšen je bil obed, skratka, opiši mi celo pojedino. Kajti nobene ovire ni, da ne bi zopet obedoval, kakor bi zopet napravljaj sen onega obeda ter bi prežvekoval v spominu zaužite jedi.

9.

MIKIL. Menil sem, da bi te s takim pripovedovanjem le dolgočasil; ker pa to želiš, ti hočem pripovedovati. Nikdar poprej v vsem življenju, Pitagora, nisem obedoval pri kakem bogatem človeku, včeraj pa sem po nekem srečnem naključju srečal Evkrata. Pozdravil sem ga po svoji navadi zelo spoštljivo kot »milostljivega gospoda« in sem se hotel odstraniti, da ga ne bi osramotil, če bi ga spremljal s svojim ubožnim obnošenim plaščem. Ta pa je rekel: »Mikil, danes praznujem rojstni dan svoje hčere in sem povabil mnogo prijateljev. Ker sem pa slišal, da je eden izmed njih zbolel in ne more z nami obedovati, pridi ti mesto njega, ko se boš prej skopal, če namreč povabljeni ne bo sam prišel, kar pa je sedaj še negotovo.« Na te besede sem se mu poklonil do tal ter sem odšel; pri tem pa sem prosil prisrčno vse bogove, da naj pošljejo onemu bolnemu človeku, za čigar namestnika in naslednika sem bil imenovan, kako mrzlico, bodljaje

⁹ Olympica 1, 1.

¹⁰ Atleti so bili znani po svoji požrešnosti. Zlasti so jedli mnogo mesa, da bi svoje mišičje utrdili.

¹¹ Iliada 2, 56.

ali pa protin. Čas do obeda je trajal celo večnost; neprestano sem gledal, koliko kaže kazalec na solnčni uri in če še ni čas, da bi se šel kopat. Ko pa je naposled prišla zaželjena ura, sem se hitro osnažil ter odšel precej čedno oblečen — obrnil sem namreč plašč, da bi bila moja obleka čednejša.

10.

Ko sem prišel do hiše, sem našel tam poleg drugih tudi moža, ki bi ga naj nadomeščal in ki je bil baje bolan; nosili so ga pa štirje možje. In očitvidno ni bil zdrav. Stokal je namreč, močno zamolklo kašljal ter odurno bljuval, tako da je bilo težko, se mu bližati; bil je ves bled, zatekel in približno 60 let star; bil je baje izmed tistih filozofov, ki mladim možem svoje neumnosti kvasijo. Vsaj njegova brada je bila zelo podobna kozji ter le preveč potrebna škarij. Ko ga je zdravnik Arhibij ošteval, ker je kljub takemu stanju prišel, je dejal: »Dolžnosti ne smeš zanemarjati, zlasti če si filozof — če bi te tudi desetisoč boleznih oviralo. Evkrat namreč bi mogel misliti, da ga malo cenimo.« — »Nasprotno,« sem dejal, »on te bo celo hvalil, če bi rajši hotel pri sebi doma umreti kakor pa da si pri pojedini obenem s sluzjo tudi dušo izkašljaš.« On se je iz velikodušnosti delal, kot bi ne slišal zasmehovanja. Kmalu nato je prišel Evkrat iz kopeli in ko je zagledal Termopola — tako se je namreč imenoval filozof — mu je rekel: »Prav lepo je, učeni gospod, da si sam prišel, toda nobene škode bi ne bil trpel, če bi bil ostal doma; kajti od vsega bi ti bil poslal primeren del domov.« S temi besedami je prijel Termopola za roko ter ga je peljal notri s pomočjo nekaterih služabnikov, na koje se je opiral.

11.

Že sem nameraval oditi; ko pa me je zagledal Evkrat in je videl, da sem pobit, je nekoliko pomislil, nato pa je rekel: »Tudi ti, Mikil, smeš tukaj ostati in z nami obedovati; svojemu sinu porečem, naj jé z materjo v ženski sobi, da boš imel ti prostor.« Vstopil sem torej z obrazom človeka, ki je kakor volk v basni malodane zaman zazijal; vendar me je bilo tudi nekoliko sram, ker se je zdelo, da sem Evkratovega sina pregnal iz gostije. Ko je bil čas se uvesti, je predvsem pet zelo velikih mladeničev ne brez truda vzdignilo Termopola; nato so mu od vseh strani natlačili blazin ter so ga tako spravili v položaj, da je mogel nekaj časa zdržati. Ker ni hotel nobeden sedeti poleg njega, so zgrabili mene in mi nakazali prostor ob njegovi strani. In tedaj, Pitagora, se je začela gostija! Koliko raznovrstnih jedi je bilo tam! Kako se je vse bliščalo od zlata in srebra! Tudi čaše so bile zlaté in kar mrgolelo je lepih strežnikov, pevcev in burkežev; z eno besedo: bila je najprijetnejša zabava na svetu; jezil me je le malo Termopolis, ki me je mučil in razpravljal z menoj o neki kreposti; dokazoval je, da tvori dvoje zanikanj eno pritrnilo, da ne more biti noč, kadar je dan; dokazal mi je tudi, da imam rogove¹² in je nepre-

¹² S pomočjo t. zv. napačnega sklepa: Česar nisi zgubil, Mikil, to še imaš. — Seveda, je odgovoril Mikil. — Rogov nisi izgubil? — Ne. — Torej še imaš rogove.

trgoma govoril mnogo takih stvari; pri tem je tudi filozofiral, dasi nisem tega prav nič želel; tako me je oviral pri moji zabavi, ker nisem mogel poslušati cirašev in pevcev. Takšen torej, dragi petelin, je bil moj obed.

PETELIN. Ni bil ravno posebno prijeten, zlasti ker ti je bil dodeljen oni stari blebetač.

12.

MIKIL. Poslušaj sedaj še moje sanje. Zdelo se mi je namreč, da je Evkrat nenadoma, ne vem kako, brez otrok umrl; na smrtni postelji pa me je poklical k sebi in je napravil oporoko, v kateri sem bil jaz glavni dedič. Kmalu nato pa je umrl. Ko sem vzel njegovo imetje v posest, sem izmeril zlato in srebro v velikih golidah; pa ni ga bilo konca in vedno je še novo pritekalo; pa tudi vse drugo: obleka, mize, namizna posoda in sužnji — skratka vse je bilo moje. Nato sem se vozil nazaj naslonjen v lepi kočiji z belci in vsi, ki so me videli, so me občudovali in me zavidali. Pred menoj je tekala množica tekačev, mnogo služabnikov je jezdilo ob moji strani, še več pa jih je meni sledilo. Jaz pa sem bil oblečen v njegovo obleko in sem imel na prstih vseh njegovih 16 težkih prstanov. Ukazal sem, prirediti svečan obed, s katerim sem hotel pogostiti svoje prijatelje; ti pa so — kot je to v

ti pa so — kot je to v sanjah navadno — takoj prišli. Prinesli so na mizo jedi in kozarci so bili naliti. Baš sem nameraval iz zlatih čaš napiti vsakemu navzočih na zdravje in baš so prinesli kolač¹³ — tedaj si nam ti s svojim neprilичnim kikirikanjem našo pojedino zmedel, prevrnil mizo in razpodil moje bogastvo v vse vetrove. Se li mar nisem po pravici nad teboj jezil? Tri noči bi bil rad sanjal take sanje.

13.

PETELIN. Dragi Mikil, ljubiš li zares tako zelo zlato in bogastvo, mar občuduješ izmed vsega samo to in meniš, da bi bil popolnoma srečen, če bi imel mnogo zlata.

MIKIL. Dragi Pitagora, ne le jaz, ampak tudi ti sam, ko si še bil Euforb, si bil tega mnenja, kajti sicer bi si ne bil obesil na svoje kodre toliko zlata in srebra, ko si šel na vojno zoper Ahajce, dasi bi bilo sicer v vojni boljše, nositi železo kakor pa zlato.¹⁴ Ti pa si se tudi tedaj rajši z zlatom v laseh bojeval in če se ne motim, je Homer zaradi tega dejal, da so tvoji lasje Gracijam podobni, ker so bili z zlatom in srebrom poviti. Kajti brez dvoma so bili lepši in ljubkejši, ker so bili prepleteni z zlatom in so se z njim vred lesketali. Toda, o zlatolasi, to ni nič posebnega, da si ti kot Pantov¹⁵ sin zelo čislal zlato; tudi oče ljudi in bogov, Kronov in Rejin sin, se ni znal v nobeno drugo pcdobo spremeniti — tedaj, ko se je zagledal v ono lepo argolsko deklico¹⁶ — v kateri bi se bil mogel bolj prikupiti in mogel laže

¹³ S kolačem so končali obed; nato se je začelo popivanje.

¹⁴ Ilias 17, 51. str.

¹⁵ Pant je bil Apolonov svečenik v Delfih.

¹⁶ Donajo.

premotiti Akrizijevo čuječnost, kakor da je prišel k njej skozi strebo v obliki zlatega dežja. Kaj ti naj še potem rečem? Za koliko stvari je zlato koristno! Kako napravlja tiste, ki si ga pridobe, lepe, modre in močne, podeljuje jim čast in ugled ter naredi v kratkem času iz neuglednih in neslavnih slavne in ugledne.

14.

Gotovo poznaš mojega soseda in stanovskega tovariša Simona, ki je še pred kratkim pri meni obedoval, ko sem na Kronov praznik skuhal bobovo kašo, v katero sem vrgel dva koščka klobase.

PETELIN. Seveda poznam dobro tega toponosega pritlikavca, ki je ukradel lončeno skledico, edino, ki sva jo še imela, ter jo je po obedu pod pozduho odnesel; videl sem namreč to sam, dragi Mikil.

MIKIL. Torej je bil vendar on tat, dasi se je rotil pri vseh bogovih, da je nedolžen. Toda, moj ljubi kokot, zakaj nisi tedaj kričal in odkril tatvine, ko si videl, da sva okradena?

PETELIN. Saj sem kikirikal na vso moč. Toda kaj si hotel o Simonu reči?

MIKIL. Imel je neizmerno bogatega nečaka z imenom Drimil. Ta za svojega življenja Simonu ni dal niti ficka. Kako tudi? Saj se še sam ni upal dotakniti se denarja. Ko pa je nedavno umrl, je vse to podedoval Simon; in sedaj se oblači ta umazan krpač, ki je polizal najino skledico, v škrlat, se veselo vozi okrog, ima služabnike, krasne kočije, zlate čaše in mize s slonokostenimi nogami; vsi se mu globoko priklanjajo, nas pa niti ne pogleda več. Ko je šel nedavno mimo mene, sem ga pozdravil rekoč: »Dober dan, Simon.« Ta pa je postal nejevoljen in je dejal svojim spremljevalcem: »Povejte temu beraču, da naj ne skrajšuje mojega imena; zovem se namreč Simonides, ne pa Simon.« Najhujše pa je, da so tudi ženske vanj zaljubljene; ta pa je nasproti njim hladen in jih prezira; le nekatere milostno pogleda, druge pa grozé, da se bodo obesile, če jih bo preziral. Vidiš torej, koliko dobrin prinaša zlato; kajti tudi grde spreminja in jih napravlja dražestne, kakor od pesnikov omenjeni Afroditin pas.¹⁷ Zato slišiš tudi pesnika govoriti »zlato, najboljša posest smrtnikov« in »zlato je, ki vlada nad ljudmi.« Pa zakaj se smeješ, dragi petelin?

15.

PETELIN. Ker se tudi ti, dragi Mikil, glede bogatinov prav tako motiš, kakor velika množica; v resnici pa žive ti ljudje mnogo bednejše življenje kakor mi. Govorim pa to, ker sem bil sam često i ubog i bogat in sem okusil oba načina življenja in v kratkem boš tudi sam spoznal oboje.

MIKIL. Pa zares; čas je že, da mi poveš zgodovino svoje spremembe in kar si doživel v vsakokratnem življenju.

PETELIN. Poslušaj torej; poprej pa ti še moram povedati, da še nisem videl človeka, ki bi bil srečnejše živel od tebe.

¹⁷ Gl. Ilias 14; t. j. pas, ki si ga je Hera izposodila od Afrodite, da bi Zevsa uspavala.

MIKIL. Od mene? O da bi bil ti sam tako srečen! Sam me tiraš do tega, da te zmerjam. Toda začni vendar pripovedovati od Evforba dalje, kako si se spremenil v Pitagora in nato nadalje do Petelina. Kajti gotovo si v mnogovrstnih načinih življenja videl in doživel različne stvari.

16.

PETELIN. Da bi ti pravil, kako je moja duša najprej od Apolona priletela na zemljo in oblekla človeško telo, da bi se za neko pregreho pokorila, bi bilo preobširno, zlasti ker bi niti meni ne bilo dovoljeno to pripovedovati niti tebi poslušati. Ko sem pa postal Evforb —

MIKIL. To mi še povej, če sem se tudi jaz tedaj spremenil kakor ti.

PETELIN. Seveda.

MIKIL. Kaj pa sem bil? Mi li moreš to povedati? Rad bi namreč tudi to vedel.

PETELIN. Indijska mravlja iz vrste tistih, ki kopljejo zlato iz zemlje.

MIKIL. Kako len sem pač jaz nesrečnež moral biti! Da bi bil vsaj nekaj zrnec prinesel iz onega v to življenje! Kaj bom pa potem? Povej, gotovo veš tudi to. Če bi bilo kaj dobrega, bom takoj vstal in se obesil na tem klinu, na katerem ti stojiš.

17.

PETELIN. Tega na noben način ne moreš zvedeti. Ko sem tedaj postal Evforb — vračam se namreč k prejšnjemu — sem se boril pred Trojo in sem umrl po Menelajovi roki. Nato sem nekoliko časa okrog blodil brez stanovanja, dokler mi ni pripravil Moresarh zopet stanovanja in tako sem postal Pitagora.

MIKIL. Ali si bil ves ta čas brez jedi in pijače?

PETELIN. Seveda; tudi nisem nič potreboval, ker sem bil brez telesa.

MIKIL. Najprvo mi pripoveduj o dogodkih pred Trojo. Ali je bilo vse tako, kakor priveduje Homer?

PETELIN. Odkod bi naj on to vedel, ko je bil v času teh dogodkov kamela v Baktriji? Jaz ti pa le toliko rečem: vse se je tam tako naravno godilo, kakor danes in Ajant ni bil tako velik niti ni bila Helena tako lepa, kakor mislijo. Videl sem jo namreč: bila je precej bela in dolgovrata, tako, da so jo lahko smatrali za labodovo hčerko; sicer pa je bila že jako priletna in ne mnogo mlajša od Hekube; kajti najprvo jo je ugrabil Tezej ter je živel z njo v Afidnah; on pa je bil vrstnik Herakleja, ki je že prej osvojil Trojo, tedaj ko so bili naši očetje komaj rojeni. To mi je pripovedoval Pantus, da je namreč še kot majhen deček videl Herakleja.

MIKIL. Kaj pa dalje? Je li bil Ahil takšen, v vsakem oziru najvrlejši, ali pa je tudi to le bajka?

PETELIN. Z njim se sploh nisem nikoli sešel. Tudi bi to o razmerah pri Ahajcih ne mogel natančno pripovedovati, ker sem bil pri nasprotni stranki. Njegovega prijatelja Patrokla pa sem umoril brez težave; prebodel sem ga namreč s sulico.

MIKIL. In nato je Menelaj tebe še lažje. Toda dosti o tem. Povej sedaj, kako si postal Pitagoras.

18.

PETEGIN. Z eno besedo, dragi Mikil, bil sem zofist, če hočem govoriti resnico. Sicer pa nisem bil neizobražen in sem bil dobro poučen v najznamenitejših vedah. Potoval sem tudi v Egipt, da bi se dal pri tamošnjih prerokih poučiti v modrosti. Preskrbel sem si tudi dostop v svetišče in sem tam preučeval spise Hora in Izide, bogov Egiptčanov; knjige pa so pisali njih svečeniki. Od tam sem se peljal na ladji v Italijo in sem pripravil tam prebivajoče Grke do tega, da so me smatrali za boga.

MIKIL. Slišal sem vse to in tudi, da so menili, da si po svoji smrti zopet oživel in da si jim nekoč pokazal svoje zlato bedro. Toda to mi povej, kaj ti je prišlo na misel, da si prepovedal mešan bob jesti.

PETELIN. Ne vprašuj po tem, Mikil.

MIKIL. Zakaj ne?

PETELIN. Ker me je sram ti o tem povedati resnico.

MIKIL. Prav nič se ti ni treba sramovati pred domačinom in prijateljem; kajti tvojega gospodarja se nočem več imenovati.

PETELIN. Seveda ni bilo pri tem nič razumnega; a videl sem, da ne bom prav nič učinkoval na veliko množico, če bi v svojih zakonih zapovedoval navadne vsakdanje stvari; čim bolj čudne pa bodo moje naredbe, tem uglednejši, sem si mislil, bom postal v njih obeh. Zato sem sklenil, napraviti nekaj novega in sem jim prikril namen svojega sklepa, da bi si belili glavo z razlaganjem ter razne stvari ugibali, kakor to vidiš pri nejasnih preroških izrekih.

MIKIL. Zdi se mi, da me imaš prav tako za norca, kakor Krotomiate, Metapontince in vse druge, ki so ti molče sledili in z velikim spoštovanjem stopinje za teboj pobirali. Ko si pa slekel Pitagora, koga si potem oblekel?

19.

PETELIN. Asparijo, slavno hetajro iz Mileta.

MIKIL. Kaj mi poveš! Tudi ženska je bil svoje dni Pitagora in bil je čas, ko si ti, najplemenitejši vseh petelinov, kot Asparija občevala s Periklejem, si volno grebenala, tkala in se sploh vedla kot ženska?

PETELIN. Da, vse to sem delal, pa ne samo jaz, ampak pred menoj Tirezija in Kajnej, Elatov sin; če se boš torej meni rogal, se boš obenem tudi onim rogal. Sicer pa boš ti sam postal ženska in sicer še večkrat v dolgem teku svojega življenja.

20.

MIKIL. Da bi se obesil, petelin! Meniš li, da morajo vsi ljudje biti Milečani ali Samijci;¹⁸ Kaj pa si postal iz Asparije? Moški ali zopet ženska?

PETELIN. Majhen cinik Krates.

MIKIL. O Kastor in Poluks! Kakšen skok: iz hetajre filozof!

PETELIN. Nato kralj, potem berač, nato zopet perzijski satrap, potem konj, kavka, žaba in tisoč drugih stvari. Kajti preobširno bi bilo, če bi ti hotel vse naštet. Petelin sem bil večkrat; veselilo me je namreč

¹⁸ Asparija je bila iz Mileta, Pitagora pa je bil rojen na Samu.

to življenje; ko sem pa služil pri mnogih drugih kraljih, ubogih in bogatih, živim sedaj naposled pri tebi in se ti smejem, ko dannadan zdihuješ in tarnaš radi svojega uboštva in zaviđaš bogatine, ker ne poznaš nadlog, ki te-le mučijo. Kajti, ko bi poznal skrbi teh ljudi, bi se samemu sebi smejal, ki si poprej mislil, da pomeni bogastvo vrhunec sreče.

MIKIL. Torej, moj dragi, ali kako te naj rajši imenujem, da ne bom zmedel pogovora, če bi te sedaj tako, potem drugače imenoval?

PETELIN. Meni je vseeno, če me imenuješ Evforba, Pitagora, Asparijo ali Kratesa; kajti vse to sem; toda najbolje bi bilo, če me imenuješ petelina, kar sem sedaj v tvojih očeh; s tem namreč bi pokazal, da ne preziraš ptiča, ki nosi v sebi toliko plemenitih duš.

21.

MIKIL. Torej, moj dragi petelin, ker si poskusil skoraj vse vrste življenja in si že vse bil, povej mi odkritosrčno, kako žive v zasebnem življenju bogatini in kako siromaki, da vidim, če trdiš pa pravici, da sem srečnejši kakor bogatini.

PETELIN. Preudarjaj torej stvar tako-le: Če se pripoveduje, da se bližajo sovražniki, se ti ne meniš dosti za vojno niti nisi v skrbeh, da bi ti tvoja polja opustošili, vrt pohodili ali trte uničili; ampak, če le slišiš glas trobente, gledaš samo na to, kam se moraš obrniti, da se rešiš nevarnosti. Bogatini pa se sicer tudi boje za svojo osebo, toda poleg tega se tudi žalostijo, ko vidijo z zida, kako odnašajo sovražniki kot plen njih imetje, ki ga imajo na polju. Če je treba kaj plačati, se samo pokličejo, če je treba na vojno iti, so prvi izpostavljeni nevarnosti kot vojskovodje ali pa kot poveljniki konjenice, ti pa si s svojim iz vrbovih šib spletenim ščitom lahko oborožen in se moreš hitro rešiti; hitro pa si tudi pripravljen udeležiti se gostije v proslavo zmage, kadar opravlja zmagoviti vojskovodja zahvalno daritev.

22.

V miru pa hodiš kot preprost državljan v narodno skupščino ter pustiš bogatine, ti pa trepetajo, se bojijo in si skušajo pridobiti z darili tvojo naklonjenost. Kajti oni skrbe, da imaš kopeli, bojne igre, igrokaze in vse drugo v zadostni meri; ti pa kot strog gospodar preiskuješ in pregleduješ njih delovanje, jim včasih niti besede ne privoščiš, jih, če se ti zljubi, obsiplješ s točo kamenja in jim zapleniš njih premoženje. Pri vsem tem pa se ti ni treba bati sikofantov niti, da bi tat vlomil v hišo ali pa predril zid ter ti ukradel zlato. Tudi ti ni treba delati računov, izterjevati dolgov, se pripraviti s hudobnimi oskrbniki in se kregati zaradi tolikih skrbi; ampak ti napraviš svoj čevelj, dobiš za plačilo 7 obolov in greš proti večeru v kopel, če se ti zljubi, si kupiš slanik ali par ribic ali pa nekoliko glavice čebule; vse to s slastjo poješ, pri tem pa prepevaš ter živiš v svoji srečni bedi kot resničen filozof.

23.

Zato pa si pri takem načinu življenja zdrav in močan ter lahko prenašaš mraz. Kajti delo te utrdi in te napravlja vrléga tekmeca v premnogih

stvareh, ki se zde mehkužnežem nepremagljive. Seveda tudi ne poznaš onih hudih bolezni in če te kdaj napade lahka mrzlica, se nekoliko časa sam zdraviš, potem pa takoj otreseš žalost ter veselo poskočiš; mrzlica pa takoj beži prestrašena, ko vidi, da piješ cele vrče mrzle vode in da se prav nič ne zmeniš za zdravnikova navodila. Bogatini pa imajo vsled nezmernosti vse mogoče bolezni: protin, sušico, pljučnico in vodenico; te so namreč naravne posledice onih razkošnih pojedin. Zato se mnogim izmed njih tako godi kakor Ikaru; ko so se že visoko dvignili in se približali solncu, so pozabili, da so njih peroti iz voska, in tako padejo nenadoma z velikim ropotom v morje. Kdor se pa, kakor Dajdal, ne upa iti previsoko, ampak ostane dosti blizu zemlje, tako da včasih morska voda zmoči njegovo voščeno perot, ta preleti zrak navadno brez nevarnosti.

MIKIL. Pametni in razumni so ljudje, o katerih govoriš.

PETELIN. Zato pa lahko vidiš mnogo slučajev, kako nesrečno so končali tvoji takozvani srečni ljudje; tako na primer Krez, ki so ga Peržani oskubili vsega perja in je bil svojim sovražnikom v zasmeh, ko je moral naposled na grmado stopiti; ali pa Dionizij, ki je toliko časa mogočno kraljeval; ko pa se je njegovo tiranstvo zrušilo, je moral v Korintu kot učitelj učiti otroke zlcgovati. (Dalje sledi.)

Jat:

Srednje šole v Italiji.

V Italiji poznajo gimnazijo, tehnične zavode (isto, kar pri nas realke), učiteljišča in komplementarne šole. Gimnazija ima pet letnikov in tri liceje; zahteva torej osem let, kakor pri nas. Tehnični zavod ima v nižjem oddelku štiri letnike, ki nekako odgovarjajo prvim štirim razredom naše realke. Po dovršenem nižjem oddelku stopi učenec lahko v višjega, ki je strokovna šola —, ali pa v prvi razred znanstvenega liceja. Učiteljišče ima v Italiji dva oddelka. Nižji oddenek ima štiri letnike, višji pa tri. Po dovršenem nižjem oddelku učiteljišča lahko vstopi učenec v prvi letnik višjega oddelka, lahko pa pride tudi v prvi letnik enega izmed omenjenih višjih letnikov drugih srednjih šol. Komplementarna šola ima tri letnike in se da še najbolj primerjati naši meščanski šoli. Ta šola je čisto zase zaključen učni zavod. Pod gotovimi pogoji absolvent te šole lahko vstopi tudi v višji oddelek kake druge srednje šole.

Srednjih šol s slovenskim ali hrvaškim učnim jezikom je malo. Gimnazije ni nobene, komplementarne šole tudi ne, pač pa je v Vidmu nižji oddelek tehničnega zavoda in v Tolminu učiteljišče. V Zadru je hrvaško učiteljišče.

Na slovenskem ozemlju, ki je sedaj po vojni prišlo pod italijansko oblast, so imeli Slovani pred vojno te-le srednje šole: slovensko gimnazijo v Gorici, hrvaško gimnazijo v Pazinu, hrvaško občinsko realno gimnazijo v Voloskem-Opatiji, hrvaško gimnazijo v Zadru, dvojezično (slovensko-nemško) realko v Idriji, slovensko moško učiteljišče v Gorici, hrvaško učiteljišče v Pazinu in zasebno trgovaško dvicrazredno šolo v Trstu.

Iz poslednjega jasno govori italijansko prijateljstvo napram Slovanom.

ODLOMKI.

10. X. 1920 — 10. X. 1924. Štiri leta so minula, štiri dolga, dolga leta, odkar lep; slovenska zemlja onstran Karavank ne več naša last! Deseti oktober je dan našega najbolj sramotnega poraza, dan, ko smo z glasovanjem izgubili — zibel Slovenstva. Tega dne mladi rod ne bo pozabil. Spominjal se ga bo, dokler ne bo sramota izbrisana in krivica oprana; kajti bilo je tudi krivice, mnogo krivice tam za Karavankami na dan 10. oktobra 1920.

Fr. Ksaver Meško je praznoval 28. oktobra petdesetletnico svojega rojstva. Vsa Slovenija je ob tej priliki s priznanjem in spoštovanjem počastila moža, ki je pri nas vzor dela in nesebičnosti. Kmetiskih staršev sin je prišel v šolo ter vstopil po dovršeni gimnaziji v bogoslovje. Služboval je po raznih krajih Koroske. Iz te dobe je ohranjenih premnogo biserov njegove pripovedne umetnosti med njegovimi deli. Med vojno so ga preganjali zaradi njegovega narodnega prepričanja, po vojni pa je moral ostaviti Korotan in živi sedaj kot župnik na fari Sele pri Slovenjgradcu. — Da bi mu bilo dano delovati še mnogo, mnogo let v blagor naroda!

Vrnitev Henrika Sienkiewicza v domovino. Zemske ostanke velikega poljskega pisatelja H. Sienkiewicza, ki je umrl 15. novembra 1916 v Švici, so te dni prepeljali domov na Poljsko. Vlak s krsto je vozil iz Švice čez Inomst in Amstätten na Dunaj, potem pa preko Prage v Varšavo. Povsod so slovesno sprejemali krsto in tako počastili spomin velikega poljskega genija. V Varšavi so položili zemske ostanke velikega pokojnika v katakombe cerkve sv. Janeza.

Mednarodna razstava knjig v Florenci. V Italiji se vrši v Florenci na spomlad leta 1925 velika mednarodna razstava knjig. Razstava hoče pokazati, kaj zmorejo na polju grafike vsi kulturni narodi na svetu. Urejena bo v slogu svetovnih velesejmov in bo na njej mogoče naročiti vse razstavljene publikacije. Razstavni odbor se je že obrnil na razna založništva in tiskarne s prošnjo, da mu prijavijo udeležbo in pošljejo knjige.

Višja pedagoška šola v Beogradu. Višja pedagoška šola je bila zasnovana pravzaprav s kraljevo uredbo že 30. avgusta leta 1920, toda razne neprilike so izvršitev zavleklo do letos. A zdaj, 12. oktobra, je bila ta prepotrebna šola vendarle slovesno otvorjena. — Na višji pedagoški šoli

bodo predavali sledeče predmete: splošno pedagogiko, matematiko, srbsko književnost, geografijo, zgodovino, francoščino, geologijo, opisno geometrijo, mineralogijo, botaniko, zoologijo, nemščino, higijeno, fiziko in kemijo. — Na višjo pedagoško šolo se v prvi vrsti sprejemajo oni učitelji, ki so odlično delovali na kaki osnovni šoli v državi najmanj tri leta, pa žele razširiti in poglobiti svoje znanje. Namejena je torej ta šola v prvi vrsti učiteljstvu, zlasti vzgoji učiteljstva za meščanske šole.

Ciklus predavanj umetnostno-zgodovinskega društva. Kakor vsako leto, bo tudi v letošnji zimski dobi priredilo umetnostno-zgodovinsko društvo ciklus desetih predavanj, ki se bodo vršila ob ponedeljkih od 6. do 7. ure popoldne v univerzitetni zbornici. Da ugone mnogokrat izraženi želji, so izbrali predavatelji pri nas malo znano in v splošnem redkokdaj obravnavano snov: zgodovino slovanskih umetnosti. Ker je dolžnost vsakega slovanskega izobraženca, da spozna v prvi vrsti svojo lastno kulturno preteklost, je pričakovati primerne odziva tembolj, ker bodo nudila predavanja poleg novega gnadiva novo nabavljene, zanimive slike. Predavanja so sestavljena po kulturnih enotah v sledečem redu: 3. nov. 1. Slovensko kiparstvo 18. stoletja. Msgr. Viktor Steska. 10. nov. 2. Pregled slovenskega slikarstva. Msgr. Viktor Steska. 17. nov. 3. Umetnost Dalmacije. Dr. Vojeslav Molé. 24. nov. 4. Arhitektura in kiparstvo Balkana. Dr. Izidor Cankar. 15. dec. 5. Slikarstva Balkana. Dr. Izidor Cankar. 12. jan. 6. Ruska arhitektura in kiparstvo. Dr. France Stelč. 19. jan. 7. Rusko slikarstvo. Dr. France Stelč. 26. jan. 8. Poljska umetnost. Dr. Vojeslav Molé. 9. febr. 9. Češka arhitektura in kiparstvo. Dr. France Mesesnel. 16. febr. 10. Češko slikarstvo. Dr. Fr. Mesesnel. Za poset so določene te-le cene: Člani društva plačajo za ciklus 50 Din, nečlani 80 Din. Posamezna predavanja po 10 Din. Stalne vstopnice se dobe pri tajniku društva (univerza) in pred predavanji pri blagajni.

Ljudsko vseučilišče v Celju je imelo dne 27. oktobra v prostorih deške meščanske šole svoj redni občni zbor. V letošnjem poslovnem letu je priredilo deset predavanj ter poučni tečaj za knjigovodstvo. Tečaja se je udeležilo 25 oseb in je trajal 23 učnih ur.

za
dame
gospode
in otroke

O. Bernatovič
LJUBLJANA
MESTNI TRG ŠT. 5

Od dobrega
najboljše:
narejene obleke
dežni plašči
kožuhovina
trikotaža
klobuki
i. t. d.

Zvezna knjigarna in trgovina z muzikalijami

Ljubljana, Marijin trg št. 8

ima stalno v zalogi vse slovenske knjige in brošure ter bogat sortiment nemških, ruskih in francoskih knjig.

Dobavlja vse revije, časopise, modne liste itd. tu- in inozemskega izvora po najugodnejših konkurenčnih cenah.

Založbena posebnost aktualna književna zbirka

»SPLOŠNA KNJIŽNICA«

Najnovejše v tej zbirki je:

- B. SKALICKY: »Kletarstvo«, strokovna knjiga za vinske trgovce, gostilničarje, vinogradnike itd. Str. 200. Vez. v celo platno 72 Din, broš. 60 Din (85 ilustracij).
DR. A. SERKO: »Anatomija živčevja«, za zdravnike in medicinece. Strani 304 (s 100 ilustracijami). Vezano 160 Din, broširano 150 Din.
DR. PLEČNIK: »Repetitorij anatomije«, I. del: Skelet. Vademecum za kolegije in rigoroze. Strani 80. Broširano 24 Din.
SALUST-DOKLER: »Vojna z Jugurto«. Str. 123. Broš. 16 Din, vez. 22 Din.
BURROUGS: »Tarzan, sin opice«, roman. Str. 300. Broš. 30 Din, vez. 36 Din.
BURROUGS: »Tarzan in svet«, roman. Str. 300. Broš. 30 Din, vez. 36 Din.
MEŠKO KS.: »Listke, novele. Strani 144. Broširano 18 Din, vezano 24 Din.
FEIGEL: »Domače živali«, humorist. spis. Str. 72. Broš. 10 Din, vez. 15 Din.
LIPOVEC: »Spodobni ljudje«, petero enodejank. (I., II., III., IV. in epilog skupaj.) Broširano 30 Din, vezano 36 Din.

ZAHTEVAJTE CENIK!

MINKA HORVAT

MODISTOVKA

STARI TRG 21

LJUBLJANA

ZA IZVRŠITEV VSEH V
TISKARSKO STROKO
SPADAJOČIH DEL SE
TOPLO PRIPOROČA

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, SIMON
GREGORČIČEVA UL.

TELEFON ŠT. 552 ŠT. 13 TELEFON
ŠT. 552

TISKA KNJIGE, ČASO-
PISE, CENIKE, LETAKE,
VSE TRGOVSKE TER
URADNE TISKOVINE

— LASTNA —
KNJIGOVEZNIKA

